

EKOLOGIK TURIZIMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

*Maxamadjonov Akrombek**Jamolov Javohir**Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti**Turizm yo'nalishi talabalari*

Annotatsiya. Ushbu maqola ekologik turizmni rivojlantirishning ahamiyati va uning afzalliklarini muhokama qiladi. Ekoturizm, tabiiy hududlarga mas'uliyat bilan sayohat qilishni o'z ichiga olgan holda, mahalliy jamoalarga iqtisodiy manfaatlar keltirishi, atrof-muhitni muhofaza qilishga turtki berishi va sayohatchilar uchun noyob tajribalar yaratishi mumkin.

Kalit so'zlar: mas'uliyatli sayohat, ekoturizm, mahalliy jamoalar, atrof-muhit, muhofaza qilish, iqtisodiy foyda, ta'sir.

Аннотация. Данная статья обсуждает значение развития экологического туризма и его преимущества. Экотуризм, включающий ответственные поездки в природные зоны, может принести экономическую выгоду местным сообществам, стимулировать охрану окружающей среды и создать уникальные впечатления для путешественников.

Ключевые слова: ответственное путешествие, экотуризм, местные сообщества, окружающая среда, охрана, экономическая выгода, воздействие.

Annotation. This article discusses the importance of developing ecological tourism and its advantages. Ecotourism, which includes responsible travel to natural areas, can bring economic benefits to local communities, stimulate environmental protection, and create unique experiences for travelers.

Keywords: responsible travel, ecotourism, local communities, environment, conservation, economic benefit, impact.

Kirish Ekoturizm, so'nggi yillarda tobora ortib borayotgan e'tiborga sazovor bo'lgan, barqarorlik, mas'uliyatli sayohat va atrof-muhitni muhofaza qilishni ustuvor qiladigan turizm shakli hisoblanadi. An'anaviy turizmning tabiat va mahalliy aholiga zararli ta'sirini kamaytirishga qaratilgan bu yondashuv, sayohatchilarga ham, tashrif buyurilgan joylarga ham foydali natijalar yaratishga intiladi. Xalqaro ekoturizm

jamiyati ekoturizmni "tabiiy hududlarga mas'uliyatli sayohat, atrof-muhitni tejash, mahalliy aholi farovonligini ta'minlash va ta'lim berish" deb ta'riflaydi. Bu maqola ekoturizmni barqaror sayohat, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqtisodiy rivojlanishni targ'ib qilish vositasi sifatida o'rganadi.

Metod Maqolada turli akademik tadqiqotlar, hisobotlar va amaliy ma'lumotlar orqali ekoturizmning rivojlanishining ahamiyati va afzalliklari ko'rib chiqiladi. Bu manbalardan olingan ma'lumotlar ekoturizmning iqtisodiy foydalarini, barqaror turizm amaliyotlarini va ekoturizmning mahalliy jamoalar va atrof-muhitga ijobiy hamda salbiy ta'sirlarini yoritadi. Ma'lumotlar tahlil qilinib, maqolaning keyingi bo'limlarida batafsil taqdim etiladi. [1]

Ekoturizm iqtisodiy jihatdan mahalliy jamoalarga daromad keltirishi, yangi ish o'rinlari yaratishi va qishloq joylarda kichik bizneslarni rivojlantirishi mumkin. Ushbu turizm shakli, shuningdek, atrof-muhitni muhofaza qilish harakatlarini qo'llab-quvvatlash orqali ekologik ongini oshirishga yordam beradi. Bundan tashqari, ekoturizm sayohatchilarga madaniy almashinuv va tabiatni qadrlash imkoniyatini beruvchi noyob va mazmunli tajribalarni taqdim etadi. Biroq, ekoturizmning afzalliklari ham, qiyinchiliklari ham mavjud. [2] Masalan, bu turizm turi mahalliy jamoalarga va atrof-muhitga zarar yetkazishi, mahalliy aholining ko'chirilishi, tabiiy resurslarning kamayishi va mahalliy madaniyatlarning buzilishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, barqaror turizm amaliyotlarini qabul qilish va ekoturizm loyihalarini ishlab chiqishda mahalliy jamoalarni faol jalb qilish muhimdir. [3]

Natija Tahlillarga ko'ra, ekoturizm xizmatlarini taqdim etuvchi turoperatorlik firmalari asosan Chimyon-Chorvoq rekreatsiya zonasida faoliyat yuritmoqda. Shunga qaramay, O'zbekistonning boshqa go'zal joylari, jumladan Chaqchar (Qashqadaryo), Nurota (Navoiy va Jizzax viloyatlari), Zarafshon (Samarqand), Turkiston (Jizzax), Qizilqum cho'lidagi qoldiq tog'lar, Ustyurt platosi, Borsa kelmas sho'rxogi, Aydarko'l, Dengizko'l, Amudaryo va Sirdaryo sohilidagi to'qaylar kabi tabiiy yodgorliklar bo'ylab kompleks va mavzuli ekoturlarni tashkil etish hali to'laqonli yo'lga qo'yilmagan. [4]

O'zbekistonda speleoturizm (g'or turizmi) o'ziga xos jozibasi va takrorlanmas manzaralari bilan keng imkoniyatlarni taqdim etadi. Hozirgi vaqtda mamlakatda 500 dan ortiq g'orlar mavjud, ammo ma'lumotlarga ko'ra, ularning hech biriga ekoturizm tashkil etilmagan, chunki turistik infratuzilma yetarli darajada rivojlanmagan. Bundan tashqari, O'zbekistonning cho'llari va tekislik hududlarida barxanlar, dyunalar, to'qaylar, sho'rxoklar, taqirlar va quduqlar boyicha, shuningdek mahalliy cho'ponlar yashash tarzini ko'rsatuvchi o'tovlarni o'z ichiga olgan tuya sayrlarini tashkil etish ulkan imkoniyatlarga ega. [1]

Katta Zomin, Chotqol, Turkiston, Hisor, Zarafshon, Nurota tog'larida piyoda, trekking turlarini hamda alpinizmni tashkil etishga tabiiy geografik shart-sharoit mavjud. Shuningdek, tog'lardan oqib tushuvchi ko'plab sharqiroq daryo va soylar (Ugam, Chotqol, Shoximardon, Sangzor, Zarafshon va h.k.)larda rafting turizmini rivojlantirish bo'yicha imkoniyatlari katta. [5] Ilmiy tadqiqot muassasalari va mutaxassislarining ma'lumotlariga ko'ra, bugungi kunda ekoturizmning rivojlanish yo'nalishlari va istiqbollari tabiat qonuniyatlari va geotizimlar barqarorligi bilan bog'liq holda shakllanmoqda.

Muhokama Ekoturizmning doimiy rivojlanishi va uning mas'uliyatli amaliyoti, mahalliy jamoalarning iqtisodiy va madaniy farovonligini oshirishga yordam beradi, shuningdek, atrof-muhitni muhofaza qilishga xizmat qiladi. Ekoturizm loyihalari uchun tavsiya etilgan eng yaxshi amaliyotlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Atrof-muhitga salbiy ta'sirni minimallashtiradigan barqaror turizm amaliyotlarini qo'llash.
- Mahalliy jamoalarni ekoturizm loyihalarini ishlab chiqish va boshqarish jarayonlariga faol jalb qilish.
- Tabiiy resurslar va bioxilma-xillikni himoya qilish maqsadida tabiatni muhofaza qilish ishlarini qo'llab-quvvatlash.
- Madaniy almashinuvni va mahalliy madaniyatlarni qadrlashni targ'ib qilish.
- Ekologik muammolar va tabiatni muhofaza qilish bo'yicha sayohatchilar uchun ma'lumot va ta'lim berish.

O'zbekistonda ekoturizmni yanada rivojlantirish maqsadida, rekreatsion zonalar tashkil etish jarayonlari soddalashtirilmoqda. [6] Parlament quyi palatasining yalpi majlisida ko'rib chiqilgan "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi qonun loyihasi bu boradagi ishlarni yanada takomillashtirishga qaratilgan.

Mazkur qonun loyihasi O'zbekistonning Yer kodeksi hamda "O'rmon to'g'risida" va "Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to'g'risida"gi qonunlarga o'zgartish va qo'shimchalar kiritishni nazarda tutadi. Qonun loyihasi orqali o'rmon fondi yerlaridan samarali va oqilona foydalanish, O'rmon xo'jaligi davlat qo'mitasi tomonidan yuridik va jismoniy shaxslarga investitsion shartnomalar yoki davlat-xususiy sheriklik asosida yer uchastkalarini ijaraga berish masalalari huquqiy jihatdan tartibga solinadi. [1] Yalpi majlisda ta'kidlanganidek, o'rmon fondi uchastkalariga asalari oilalari va xo'jaliklarini joylashtirish tartib-taomillarini soddalashtirish zarur.

Ushbu qonun loyihasining qabul qilinishi natijasida O'zbekiston Respublikasi O'rmon xo'jaligi davlat qo'mitasi faoliyatining samaradorligi ta'minlanadi, bu esa ekoturizmning barqaror va mas'uliyatli rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ekoturizm, mahalliy jamoalarning farovonligini oshirish va tabiiy resurslarni muhofaza qilishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish va uni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qonun loyihasi, rekreatsion zonalar tashkil etish jarayonlarini soddalashtirish va o'rmon fondi yerlaridan samarali foydalanishni nazarda tutadi. Ushbu tashabbuslar orqali ekoturizmning barqaror va mas'uliyatli rivojlanishiga erishiladi, bu esa atrof-muhitni muhofaza qilish va mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish kontsepsiyasi Ekologiya xabarnomasi 2007№6.
2. Hayitboyev R., Haydarov S., Abduhamidov S. va boshq. Turizm marshrutlarini ishlab chiqish. O'quv qo'llanma, Samarqand, 2016, 180-b.

International Conference on Education and Innovation

3. Isroil Qo'ziboy o'g'li Abdalimov. O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. «SCIENTIFIC PROGRESS» Scientific Journal ISSN: 2181-1601 Volume: 1,ISSUE:6

4. Ekologik turizm: /R.Xaitboyev. O'quv qo'llanma. – Toshkent: 2018. — 248b.

5. Nigmatov A., Shomurotova N. O'zbekistonni ekoturistik rayonlashtirish tajribasi.Ekologiya xabarnomasi.j.'2,-Toshkent.2007.46–54-b

6. Hayitboyev R., Haydarov S.,Abduhamidov S. va boshq. Turizm marshrutlarini ishlab chiqish. O'quv qo'llanma, Samarqand, 2016, 180-b.

